

НАСТАВНИКЪ

ЗА

УЧИТЕЛИ И РОДИТЕЛИ

ИЗЛИЗА ВСЪКА НЕДѢЛЯ

Годишна цѣна дванайсетъ лева
или 60 гр., шестмѣсечна шестъ
лева или 30 гр., отдѣленъ брой
30 стотинки, безъ приложеніето

№ 5.

Подписката се приема въ редак-
ціята при типографіята
на Р. И. Блъскова
въ Варна.

Варна, 1-й Октомврій 1880 год.

СЪДЪРЖАНІЕ: Программа на предметитѣ въ първоначално училище. (Продълженіе) --- За народното възпитаніе --- Назначеніето и образованіето на жената. (Продълженіе). --- Продълженіе отъ словото на г. Шинскова. --- Разни.

ПРОГРАММА

На предметитѣ въ първоначално училище.

(Продълженіе отъ № 4)

ОТДѢЛЕНИЕ III.

1. *Законъ Божій.* Къси разкази отъ Св. Исторія: Сътвореніе на свѣта. Адамъ и Ева. Потопъ. Патріарсите Авраамъ, Исаакъ и Яковъ. За Носифа. Евреитѣ въ Египетъ. За пророцитѣ. Рождество на Спасителя и поклоненіе отъ пастиритѣ и възхвигъ. Исусъ въ храмътъ. Кръщеніе Господне. Първитѣ ученици на Спасителя. Притча на Милосердій Отецъ и раскаявшій се синъ. Преображеніе Господне. Объясненіе на Господнята молитва. Изучаваніе на изустъ. Символа на вѣрата, както и вечерня и утрення молитви.

2. *Българскій языкъ.* а) Четеніе статіи отъ читанката съ разказъ на прочетеното.

Запознаваніе съ частитѣ на предложението; употребленіе на точка и запетая. Запознаваніе съ пзмѣняемитѣ части на рѣчта.

Изучваніе на изусть кратки стихотворенія и разказъ на съдържаніето имъ съ свои думи.

Четеніе по славянски отъ Евангелието съ преводъ преимущественно събитіята, които сѣ разказани.

в) *Писаніе.* Писаніе подъ диктовка; пишемни упражнения, т. е. описаніе на различни предмети познати на дѣцата, както и различни случаи въ живота имъ. Чистописание.

3. *Смѣтаніе.* Изображеніе числата отъ 100 на горѣ. Умстванно смѣтаніе съ числа до 1000. Събиране и изваждане съ всекакви цѣли числа и еднакви части отъ единицата. Практически задачи.

4. *Отечествовѣдіе.* Положеніето на училището относительно странитѣ на свѣта. Жилище на чловѣка. Поминѣкъ на жителитѣ въ селата и градищата. Поле, гора, долъ, рѣка, езеро, море, островъ, полуостровъ, нѣтища за съобщеніе. Окрѣжіе и окрѣжній градъ. Държава, столица. Понятіе за планъ и географическа карта. За балканскій полуостровъ въ физическо, политическо, и етнографическо отношенія. Окрѣжающитѣ го морета и държави. Кратѣкъ погледъ върху Европа и другитѣ части на свѣта. Океана и частитѣ му. За вида и движеніето на земята. День и нощъ. Четири врѣмена на годината.

5. *Естествовѣденіе.* Вѣсѣди за окрѣжающитѣ прѣдмети, за тѣхната форма, цвѣтъ, тяжесть твърдость и др. свойства. Органически и неорганически тѣла. За домашнитѣ животни. По-забѣлѣжителни отъ млѣкопитающитѣ, птицитѣ и рибитѣ. За мчелитѣ, бубитѣ и мравитѣ. По-забѣлѣжителни културни растения. Най-употрѣбителни въ живота минерали и метали.

6. *Чъртеніе.* Прави линіи въ различно положеніе,

запознаваніе съ геометрическитѣ фигури и чъртеністо имѣ. Употрѣбленіе пергелѣ и линійка.

7. *Пѣяніе*. Школки, народни и църковни пѣсни.

8. *Гимнастика*. По систематически, гимнастически упражненія.

Въ женскитѣ училища *рждѣліе*: плетеніе и шие-ніе.

ОТДѢЛЕНІЕ IV.

1. *Зако́нъ Божій*. За Мойсея. Эврентѣ въ пустыня-та. Десетѣтѣхъ Заповѣди. За Самуила, Давида и Соломона. Рождество на Прѣсвятая Дѣва. Введеніето ѣ въ храмъ и всенитаніето ѣ. Благовѣщеніето. Ученіето на Исуса Христа. За въскресеніе на мъртвитѣ и бѣдущій животъ. Входъ въ Иерусалимъ и тайната вечеря (за причащеніето). Сждъ надъ Исуса Христа, расятіе, смърть и погрѣбеніе. Въскресеніе Христово. Възнесеніе. Съшествіе Св. Духа. Объясненіе молитвитѣ Царю Небесній и Символѣтъ на Вѣрата.

2. *Българскій языкъ*. а) Четеніе свободно и вразумително. Предложеніе: Главно приставно и вносно. Употрѣбленіе на останалитѣ препинателни знакове. По-нятіе за родъ, число и надежъ. Тритѣ главни времена на глаголитѣ. Понятіе за непзмѣняемѣ части на рѣчьта. Най-нужнитѣ правила за правописаніе. Изуч-ваніе на пзуеъ кратки стихотворенія. Четеніе славян-ски отъ Евангеліето съ преводъ — преимущественно разказнитѣ събитія.

б) Писаніе подъ диктовка безъ особено важни по-трѣшки. Писмени упражненія, (отъ ученикътъ са из-исква да излага писменно и въ скратенъ видъ както прочетени пѣкон етатин така и разказаній урокъ отъ учителя по нѣкой предметъ).

3. *Смѣтаніе*. Пълно усвояваніе четирѣтѣхъ дѣйст-вія съ цѣли числа. Рѣшеніе практически задачи. Спе-циематическо запознаваніе съ употрѣбляемитѣ въ Бл-гарія мѣрки и тѣглилки.

4. *Отечествовѣденіе*. Старитѣ жители на балканскій полуостровъ. Аспарухъ, Крумъ, Борисъ и покръщеніето (Св. Кирилъ и Методій). Симеонъ, Асѣнъ, Иванъ-Шипманъ. Покореніе отъ турцитѣ. Състояние подъ турекото яго. Възражданіето на Българитѣ. Последнитѣ турекки звѣрства. Освобожденіе. Сѣверна Южна и Юго-Западна Българія. Запознаваніе съ административній строй и съ конституціята. Погледъ върху другитѣ славяни.

5. *Естествовѣденіе*. Описаніе частитѣ на чловѣческото тѣло. За храната и кръвта. Органи на чувството. За въздуха и свойствата му — чистъ и разваленъ въздухъ. За гласътъ. За водата. За леда и парата. За топлината — гореніе. За слънцето — свѣтлина. За дъгата. За магнититѣ и магнитната стрѣла. Електричеството. За гърмежа и телеграфа.

6. *Чъртеніе*. Запознаваніе съ геометрическитѣ тѣла и чъртеніето имъ. Практическій способъ за измѣрваніе лицата на геометрическитѣ фигури, както и правилнитѣ обьеми.

7. *Пѣяніе*. Различни пѣсни.

8. *Гимнастика*. Както и въ III-то отдѣленіе.

Въ женскитѣ училища.

Ржкодѣліе. Плетеніе, шіеніе и кроеніе.

ЗА НАРОДНОТО ВЪСПИТАНІЕ. *)

Народното въспитаніе, като една отъ политическитѣ гаранціи на господарството ни е новостъ за Българія. Въ Америка народното въспитаніе съставлява въпросъ на животъ или за смъртъ, т. е. то занимава първото мѣсто въ живота Онова, което е направено до сега отъ Американцитѣ за да се достигне тая цѣль, въ много отношенія надминува всичко щото

*) Тоя членъ заемаме отъ книжка „Народ. самообразова-
ніе“ (по Е. Табуле, издадена отъ Нв. Мавров.)

е било опитвано въ старія свѣтъ. Американцитѣ сж отворили на сѣбѣ отъ различни степени школи, които даватъ възможность и най-бѣднитѣ да придобиятъ основателно и разнообразно образование. Всѣки американецъ отъ петѣтъ до петнадесѣтата година може да са научи да чете, да пише, да смѣта и да рисува; нему преподаватъ геометрія и географія; освенъ това съобщаватъ най-необходимитѣ свѣдѣнія изъ физиката, астрономіята, естественната исторія, изъ физиологіята и игиената; развиватъ тѣлото му съ помощта на различни гимнастически упражненія; даватъ му приготвеа, къмъ гражданскія животъ и приучаватъ го да разказва, да декламира и да пише; не са боятъ да говорятъ съ него и за нравственността и политиката. И така, съ една дума, още отъ самото дѣтинство тій внушаватъ на човѣка уваженіе къмъ конституціята, и любовь къмъ свободата. А ако слѣдъ първоначалното възпитаніе, младото момче чувствува въ себе си сила да продължи образованіето си, то за неговото удовлетвореніе са намиратъ по-високи школи, дѣто въ продълженіе на три или четири години то може да изучи алгебрата, тригонометріята и нейнитѣ промѣненія въ практическія животъ, бухгалтеріята, политическата економія, чужди язици, геологіята, химіята и т. н. съ една дума, нѣма наука, която младія човѣкъ да не може да научи. Венчѣтитѣ школи сж съвършенно безплатни, т. е. общината дава на ученицитѣ даже и книги, пера и хартія. Отъ бащата искатъ само дѣтето му и нищо повече.

Като предлагатъ такява значителни улесненія на народа, който отдавно е разбралъ вече, че образованіето укреплява нашитѣ способности и че знаніето съставлява истинска сила, американцитѣ сж достигнали до забѣлжителни успѣхи. Въ Масачузетъ напримѣр, $\frac{3}{4}$ отъ дѣцата отъ петъ до петнадесѣтъ години, посѣщаватъ общественитѣ школи; а ако притуриме при тѣхъ числото на онія, които ходятъ въ частни училища или които са възпитаватъ въ дома си, то ще разберемъ, защо въ нова Англія твърдѣ рѣдко са срѣщатъ съвсѣмъ безграмотни хора. Тамъ просвѣщеніето съставлява правило, а невѣжеството — исключеніе. Безплатността и усъвършенствуваніето на общественото образование въ съединенитѣ щати разрешава въпросътъ

който ни занимава въ днешно време. Може ли законътъ да установи обязательно образование? На пръвъ погледъ това ни ся чини съвършено възможно. Но какво право бащата може да държи своитѣ дѣца въ невѣжественно състояніе и да приготви отъ тѣхъ опасни членове за обществото, когато общината пріема на себѣ си всичкитѣ разноси за образованіето имъ? Сжщественніа общественъ интересъ не са ли заключава въ това щото и най-бѣднія граждани да разбере своитѣ права и обязанности, и да извлече изъ своитѣ способности всичко, цѣто е възможно? Нима интереса не оправдава въ такъвъ случай опова благодѣтелно вмешателство, което, като не принесе вреда на бащата, оказва покровителство на дѣтето? Въ принципъ това е справедливо, но при прилаганіето му въ дѣйствиѣ могатъ да се срѣщнатъ затрудненія и произволъ. Въ градоветѣ тая мѣрка може да има успѣхъ; но въ селата, дѣто общината твърдѣ чѣсто е съставена отъ къщи, които отстоятъ една отъ друга на значително разстояніе, дѣто майката са нуждае отъ дѣцата си въ продълженіе на цѣлото дѣто, и дѣто даже и презъ зимата не винаги може да се рѣши да ги отпустне изъ къщата си, дѣто работника само съ труда на своитѣ рѣцѣ си доставлява значително възнагражденіе, какво ще прави схдіа, ако при него доведжтъ такъвъ човѣкъ, на когото единственната вина са заключава само въ сиромашіята? Като накаже бащата, той съ това ще убіе и цѣлото семейство, а на възпитаніето ще придаде характеръ на пѣкакво-си чудовище. А ако той са не рѣши да употреби подобно наказаніе, то законътъ ще са преобърне въ безполезно заплашваніе, Свособѣтъ, съ който е рѣшенъ тоя въпросъ въ Америка, е най-дѣйствителенъ за това, че, чрезъ своята мѣгкостъ и примамливостъ, той привождя къмъ такова послѣдствіе, което едва ли може да бжде постигнато съ посрѣдничеството на принужденіето, защото той не докача нито свободата на гражданитѣ, нито властѣта на бащата на едно семейство.

Но голѣми ли сж разноситѣ на тіа така добръ издържавани и добръ наредени школи въ Америка? Тіа наредби имъ сж твърдѣ сжпни: срѣднѣо число дохожда по петъ франка на вѣкъй жителъ. Въ България днесъ за просвѣщеніето са харчатъ 1 мил.

372,128 фр количество расхвърлено на всичкото население, ще са падне на всеки българинъ не петъ фр. но по шестдесетъ. сант.

Ето какъ трѣба да цѣнимъ народното образование и ний българитѣ. Ето какви жертви, трѣбува да правиме за неговото осъществленіе. Единствено къмъ това трѣбува да се стремимъ съ всичкитѣ си сили; само съ такава цѣна ний ще можемъ да изведемъ нашия народъ изъ състояніето на наслѣдственното невѣжество и да го преобразимъ въ цивилизована нація (народностъ), която на пълно да отговаря на своето си назначеніе, по между другитѣ свои събди — европейци. Разбира се, че тази жертва е твърдѣ значителна при настоящето наше оскудно финансово положеніе; но ако ний искаме, щото правото на всеобщото подяваніе на гласоветѣ да бѣде благодѣяніе, а не постоянно заплашваніе, то не трѣба да са колебаемъ. Тука трѣба да са каже, че това нѣма да бѣде напразно харченіе пари; примѣрътъ на съединенитѣ шати ни показва, че напредакътъ въ дѣлото на образованіето непрѣмънно способствува при развитіето на селското ступанство и на промишлеността. Не трѣба да са допуца даже, че нравственното развитіе на работника не води къмъ удучшеніето и умноженіето на произведеніята отъ неговия трудъ; обществото ще придобіе всичко онова, което придобиватъ частни личности.

Въспитаніето не е нищо друго, освѣтъ приготвление къмъ живота: то захваща уметвенното развитіе на човѣка, но не го свършва. Ето защо не е достатъчно само обученіето на дѣтето; необходимо е, щото послѣ неговото излизаніе изъ школата, всеки денъ да му са принося новъ урокъ, — съ една дума, да му са принася непрестанно обучение, — щото да са направи отъ неге човѣкъ, християнинъ, работникъ и гражданинъ. Такава неоцѣнима заслуга са дава безплатно отъ обществото, отъ черковата, отъ журналитѣ, отъ народнитѣ библиотеки, отъ публичнитѣ курсове, отъ общественитѣ събрания и отъ онія дружества, които поддържатъ животъ на религіята, на науката и на общественното мѣніе. Ето какво именно прави сдружаваніето: свобода политическа, свобода общественна, свобода драгоцѣнна, която непрестанно са бори съ невѣжеството и съ дивитѣ страсти, и разнася свѣтлина даже по онія сиромашки колиби, дѣто

господствува завистъ и ненавистъ, и притиска партитѣ въ самото имъ появленіе

И така, възпитаніето играе оная сѣща роля, която и политиката. Отъ тукъ може ясно да се види че всичкитѣ учрежденія иматъ еднаква цѣль: да обединяватъ мнѣніята и желаніята на гражданитѣ и да направятъ отъ правителството органъ на честно, промишлено, просвѣщенно и миролюбиво общество. За достиженіето на тѣзи цѣль сѣществува едно сръдство до толкова старо, до колкото е старъ и самія свѣтъ, — това сръдство е да поставиме на себе си за задача, съ която да достигнемъ такова състояніе на обществото, въ което би господствувала истинната и справедливостъта.

Назначеніето и образованіето на жената.

(Продълженіе отъ № 3)

Ако впечатленіята къмъ прекрасното въ природата и въ искусствата умѣкотяватъ сърдцето и го правятъ способно къмъ чисти невинни нравств. наслажденія; ако размишленіето за великитѣ явления и законитѣ на физическія мръ възвѣщава дъшата и пробужда въ нея благоговѣніе къмъ Бога, Твореца и Хранителя на тѣзи закони, — то още повече е плодотворно и много странно вліяніе произвежда на дъшата съзерцаніето на мировитѣ събитія въ Исторіята на челоуѣчеството. Тя не само просвѣтава умътъ но съдѣйствува за развитіето на съчувствіето и уваженіето къмъ сѣки челоуѣкъ, като сътрудникъ и участникъ на великото общо дѣлостремленіе къмъ истинната и правдината. Таково съзнаніе за единството на мировитѣ духовни сили, потребнитѣ и непреривното тѣхно развитіе въ вървежа на исторіята, възвишава, укреплява характера на челоуѣка и възбужда къмъ дѣятелностъ неговитѣ способности. Челоуѣкъ, като съзнава себѣ си не повече като атомъ въ този безграниченъ мръ на умоветѣ на страститѣ и на под-

вигитѣ, той въ сжщото време съзнава, че и неговото атомическо сжщество и сжществуваніе е небезплодно, небезцѣлно и съставлява необходимъ елементъ въ вървежа на историческія животъ, че провиденіето, като му е дало сили, възложило е на него обязанность да ги употребява на общо добро. Жена, която е далечъ отъ това съзнаніе, ще бжде сжщество малко и ничтожно; „между такива жени, неспособни нито къмъ силно увлеченіе, нито къмъ дълбоко познаніе на предметитѣ, са образуватъ тѣзи дребни понятия, които проникватъ цѣлото общество, даватъ му направление и, съ своето тлетворно вліяніе, отдаляватъ го на цѣли години да усжществи добри и най-благородни надѣжди. Жена, която са предава исклучително на стопанството тѣй сжщо и онѣзи, която са грижи само за удовлетвореніето на свѣтскитѣ нужди твърдѣ откъсе глѣда на живота; общитѣ недостатъци на техния характеръ и сърдце са пораждатъ у едната и у другата съ отсхтствието на серіозно уметвенно заниманіе. Двѣтѣ иматъ твърдѣ малко нравствено достойнство, и може ли да бжде инакъ въ обществото, гдѣто казватъ на мажътъ: „ти трѣба да работишъ, да са ѣстремишъ, да съзнаешъ всичката важность, сжщность на живота, а на жената: ти си родена за да бждешъ сжщество нежно, поетическо, слабо, да са занимавашъ съ нищо и никакви работи, да са гпздишъ, да свиритъ на фортопiano, да бръцолевитъ по французски, съ една рѣчь всички наставленія на нашитѣ свѣтски майки гувернантки. — По-голѣмата часть отъ женитѣ не обичатъ и не съзнаватъ високото свое призваніе за туѣ именно, че то рѣдко имъ са представлява тѣй както трѣба да бжде. Слаби и неспособни къмъ дѣятелността, тѣ глѣдатъ на всичко повърхностно; за слабитѣ имъ очи е скрито сіяніето на свѣтлостта, съ която са вѣнчава неуклонното изпълненіе на дълга“. (Бюхнеръ).

За да са избави обществото отъ такива майки, трѣба да са дава на женитѣ обстоятелствено уметвенно

образование, но за това е необходимо щото възрастта на възпитанието на дѣвчицѣ да подкача отъ 16-та или 17-та година: въ тѣзи година само може да са начене серіозно учение. На всѣки професоръ е извѣстно, че младѣ хора даже отъ 18 и повече години, които посѣтиватъ въ университетъ или академія, твърдѣ лесно не запоминаятъ лекціи, които излѣзватъ, но обема и съдържаніето отъ размѣритъ на гимназическія курсъ.

Не трѣба да са надѣяме на това, че мома, която свърши школескія курсъ, ще продължава учебнитѣ занятия. Ако са остави тя на това, тогати нѣма и за какво да са мисли. А кой ще бѣде нейнія ръководителъ? Бащата и майката обикновенно си иматъ работа, която заема почти сѣквото имъ време. Да, колкото и да сѣтъ образовани, занятията имъ ще бѣдатъ винаги недостатъчни въ сравненіе съ знаніятата на специалисти. Да ѝ са даде книга съ дълбоко съдържаніе? Но какъ да са удостовѣримъ, че тя ги разбира и както трѣба оцѣнява мислитъ на автора? Това може да бѣде даже опасно касателно нравственитѣ, религіознитѣ и политическитѣ въпроси. За младія умъ, който още нѣма здрави убѣждения, привлекателенъ е всѣкой парадоксъ, всѣкой нова система и идеѣ, които са искаватъ съ твърдѣ и рѣшителенъ тонъ, особено ако автора са ползува съ извѣстность и са отличава съ изящность и оригинальность на изложеніето си. *) Нѣма по-вредно отъ туй когато мома съ незрѣлъ умъ и плиткі понятія начене да са появява въ свѣта, особено ако тя е хубавица. Престоренитѣ божилменти, които тя поиногда хвърля за да каже ужъ нѣщо-си на шега за да са посмѣ-

*) Горѣказаното за сега не може да има приложение къмъ нашитѣ момѣ, както къмъ Рускитѣ, които дѣйствително получаватъ образование твърдѣ върховно въ гимназиитѣ и претендиратъ да слѣдватъ въ висшитѣ учебни заведения. Естествено е че съ таково едно образование твърдѣ лесно могатъ са посми такива едни нѣща, като: лѣговѣрія, распуснатость и пр. въ младія умъ. Дано да опазятъ нашитѣ

емъ надъ нейното дѣтско лековѣріе, тъй завъртява главата щото работата тръгнѣ възъ другій край, не къмъ науката. Казватъ обикновенно, че не книгитѣ, а живота, опитността, обществото образуватъ чловѣка. Ако подъ сичко това са разумѣва знаніе на житейскитѣ отношенія, острожностъ и практичностъ въ сношеніята съ хората, то това е твърдѣ справедливо; но съ наука въ строгото и високото нейко знаніе може да са запознае чловѣкъ само съ продължителенъ трудъ. Въ уединеніе като изучава съчиненіята на нейнитѣ прѣдставители отъ древнія и новій мѣръ. На бала даже въ семейнитѣ събрания, въ обществото на най-образованитѣ и учени хора, никой не са е научилъ нито математика, нито исторія, нито физика; нито даже граматика. За да можемъ да са разговаряме съ ученитъ хора, които обикновенно въ обществото почти никога не биватъ серіозни, трѣба да имаме много основателни знанія.

Че женскія умъ е способенъ къмъ строго логическо развитіе и къмъ усвояваніе на висшитѣ изводи на науката, въ това днесъ на дали може да намѣри нѣкой който да са съмѣва. Въ срѣднитѣ вѣкове, когато знаніето на класическитѣ литератури е съставлявало висше образование, въ мѣнастиритѣ женитѣ сж разпиргравали съчиненіята на грѣческитѣ и латинскитѣ драматически писатели. Сами са писали въ проза и въ стихове по гречески и латински, бивали са въ университетнитѣ професори на древнитѣ литератури; съ теченіето на времето малко-по-малко женското образование е станало твърдѣ дребно — или само като занаятъ, и то крайно ограничено, или още по-лошаво, като театрално свѣтско. . . . Въ нація вѣкъ най-подиръ са съзна, че

дѣвици отъ подобно свѣтско образование, принася по-вече гибель на страната, отъ колиото полза!

За зла честь твърдѣ на рѣдко, да не кажемъ съвсѣмъ, ще са намѣрятъ у насъ такива българки, които сж разбрали по годѣнѣщо за сами себе си, а повечето теглятъ се къмъ труфиюто — по модата. Редакцията.

необразованата и ленивата жена е нещастіе за дѣцата, хомоть за мъжа, рана за обществото, което, даже религіозната и нравственната въ чувство, тя не е знакъ освенъ съ помощта на науката може да осъществи своитѣ чисти честни побужденія въ неуморими трудове на онова поприще, което ѝ указва провиденіето и къмъ което тя се приготвява за да обезпечи не само себѣ си, но и другитѣ, и да бѣде въ състояніе мъжествено и съ достоинство да принася бѣдността даже сиромашіята и нещастливитѣ лични и обществени сърдечни старанія.

Днесъ ни българската жена се представляватъ все повече и повече широки нжища за достиганіето на тѣзи цѣли.

Продълженіе отъ словото на г. Шишкова.

(Вижъ . № 3.)

Като са трудимъ, пакъ ще кажа, господа, ний обработваме и назимъ волята си, която съ постоянното ежедневно ходеніе наше на дѣло свое и дѣланіе до вечера, ний онитно са привиквами да различаваме доброто и злото; а тѣй ний въ ежното време обработваме още по-вече и сърцето си. Плодоветѣ на различнитѣ мисли и на твърдата воля, набрани и усвоени съ трудъ, сърцето ги най-много чувствува. Освенъ него трудътъ като изпълненіе на нашія дългъ, внася въ сърдцето ни спокойствіе и вътрѣшно едно доволство.

Тѣзи чувства, любезни братія и сестри, сж неразлучни отъ нашитѣ дѣянія тѣй, както сѣнката отъ тѣлото. Онзи, който е гледалъ работата си, който е изпълнялъ възложената нему длъжностъ, той бива спокоенъ и доволенъ; жилището, къщата му за него бива по-весела, храната му — по-сладка, сънътъ и почивката му — по-несмутени. За туй още на вѣткозавѣтнитѣ чедъ, Бойята мъдростъ е препоръчала труда, както знайми това синца отъ притчитѣ Соломонови за мравитѣ и пчелата. (В. Пр. Сол. VI, 6 — 11.)

Но на новозавѣтнитѣ хора, намъ сега чеда отъ ХІХ-й вѣкъ, не дѣйствувать толкось примѣритѣ отъ животни, като на отго-лѣшнитѣ избранни божіи, колкото самитѣ хора у по-просвѣтени-тѣ. За такива въ наше време са смѣтатъ западнитѣ европейци като: френци, англичани и нѣмци, съ тѣхъ и свободнитѣ аме-риканци.

Между многото примѣри за хората отъ хората по зададе-нія си въпросъ — че трудѣтъ са предпочита отъ паритѣ и е-производителенъ, стига да споменемъ тука само двама души, които не съ пари, — защото сами отерай сж били твърдѣ бѣд-ни, — а съ трудоветѣ си принесли сж гръмадна полза и на своята страна и на цѣло чловѣчество. Азъ искамъ да кажа за американеца Роберта Фултона и за англичанина Георга Стефен-сона. Отъ тѣхъ първиѣтъ е изнаѣрилъ параходитѣ по морето както вториѣтъ желѣзницитѣ по земята. (За този послѣдніа азъ сѣмъ ималъ случай и другъ пхтъ да говоря въ една рѣчь, печата-тана въ періодическото списаніе Читалище отъ 1871 год., за туй сега нема да са простирамъ толкось за него).

Било е време, г-да и г-жи, когато хората съ голѣми мжжи сж пхтували по море, доро и живота си излагали, като немало о-свенъ проститѣ съ платна кораби или лотки, които и до сега сж въ употребленіе. Но Фултонъ ни избавилъ отъ тѣзи мжжи и неудобства по морето съ негова парній корабъ, съ негова пара-ходъ, който той първъ пуналъ въ водитѣ на Америка 11 Авг. 1807 год. Фултонъ са родилъ на 1765 год. въ Пэнсилванія отъ твърдѣ бѣдни родители; и за туй, като останалъ малъкъ сира-че безъ баща, той на 13 год. едвамъ можалъ да прочита и дъ занисва. Но отпослѣ ималъ случай да дойде въ Европа, именно въ Англія, дѣто са предаль най-напредъ на живописанъето, а сетнѣ на механиката, която тѣй осъвършенствувать, щото презъ 1795 год. той билъ назначенъ за гражданскій инженеръ въ Лон-дра. Тамъ, при занятіята по службата си, той си доставилъ твърдо убѣжденіе, че парата може да са употрѣби въ полза при плаваніето по море. Но като немалъ и не намѣрилъ срѣдства да испълни своя планъ, той, по приканваніето на американскія посланикъ въ Франція, оставилъ Лондра и са озоваль въ Па-рижъ, дѣго продължалъ да са занимава съ механиката, матема-

тиката, физиката, химията, реални науки, които той добръ изучил наедно съ инострани язици; та послѣ той сполучил да направи първитѣ опити на параходството по р. Сена, която тече презъ ерѣдъ французката столица. Но занатята на Бонапарта, тогавъ първѣ консулъ на републиката, къмъ когото той са билъ обърналъ съ молба за помощъ и съдѣйствиѣ, — не го оставили да земне Фултона подъ своя заплата и да му даде потребнитѣ леснотин за неговата работа, която не намирала съчувствиѣ у Французитѣ, а нѣкъ Англичанитѣ гледали отъ друга страна да го измаматъ за да са ползуватъ отъ негова проектиранъ трудъ. Тогавъ той си отива назадъ въ Америка, въ Нью-Йоркъ, дѣто американското правителство го насърчило въ предпріятіето му за парахода, като му поднесло 25,000 франка, че тѣй на 11 Августъ 1807 г. първѣтъ параходъ, кръстенъ на име Клермонтъ, билъ пуснатъ по вода. И неговитѣ съотечественници отъ найнапредъ гледали на него недовѣрчиво; доро му и нарекли парахода вмѣсто »Клермонтъ« — Folly-Fulton, което ще каже Фултонова лудина! Но всичко туй не отчайвало предпримчивия механикъ, който съ такъвъ успѣхъ караше работата си, щото американското общество не са забави да види и познае грамадната практическа полза отъ Фултоновото изобрѣтеніе. на което и нѣй тукъ са чюдимъ, като гледами на параходитѣ, които кръстосватъ Черно море и найтъ бѣлъ Дунавъ...

Съ таквози аналогическо изобрѣтеніе са прославилъ и Георгъ Стефенсонъ, който изнайбрилъ паровозитѣ и желѣзнитѣ пѣтища; турени въ дѣйствиѣ отъ него първи на 1814, а вторитѣ на 1823 годъ.

Като са боя да не ви отегча съ бесѣдата си, почитаеми слушатели и слушателки, азъ не смѣя и да са простра повече за тогава подобно знаменитъ механикъ, който при сжитѣ почти условія не по-малка полза е принесълъ на свѣта съ своя металическій конь, съ тѣзи върволица парни кола — желѣзницата; на която и нѣй сега, въ този край на хубавата ни земя, имамъ удоволство да са возимъ и безъ страхъ! Като са ограничавамъ съ толкозъ само за знаменитого Стефенсона, тукъ азъ смѣя за първъ — че може би и послѣденъ — пакъ да препорѣча на нашитѣ въспитаници, като образци на труда, реченнитѣ дѣлѣ

знаменитости отъ нашія геройскій вѣкъ, на които и да подражаватъ въ всичко, за да бждатъ единъ день като тѣхъ честь и слава на отечеството и на народа си; тѣй само тѣ ще са покажатъ признателни къмъ правителството на многолюбимія ни първѣй Князь за въспитаніето си, което даромъ получаватъ днесъ въ туй учебно заведеніе. — Т. Н. Шишковъ.

Б. Р. Редакціята, като благодари г-ну Шишкову за доставяніето на неговото слово, въ сжщото време моли да извини за дѣто по нѣкадѣ измѣнихме правописаніето не за друго, а само за да доде приближително съ правописаніето на „Наставникъ“.

Писанното въ в. „Бълг. Гласъ“ брой 77 за тукашнитѣ народни училища е чиста лъжа. Училищата сж отворенна още отъ 1-ви Септ. съ достатъчно число учители и учителки. Колебото за пораншното отваряне на гръцкитѣ училища въ града ни, причината на това е, че гръцкитѣ иматъ нарочни, съградени и съ Българскій трудъ и лари, помѣщенія за училища.

Желателно би било почтенната редакція по-сериозно и по-благородно да са относя къмъ всѣко съобщенно или писано и да не прилага къмъ единственната си партизанска цѣль, както е на пр. въ поменътото за финансово управление.

Вечерно училище.

Дружеството „Младежско Христіанско Братство“, което са е отскоро учредило въ Пловдивъ, и на което цѣльта е нравственното и вещественното напрѣдваніе на младежтъ, мѣжду другитѣ благотѣлнии срѣдства за достиганіе на тая цѣль, отваря и едно вечерно училище въ зданіето на Българското Евангелическо Общество въ Пловдивъ.

Цѣльта на това училище е научното и нравственното напредваніе на онія младежи, които не сж могли и не могатъ да добіятъ това въ редовнитѣ дневни училища.

Учебната година на това училище начина въ първѣй понедѣлникъ на идущій Октомври (в. с.) и ще са продължава за шестъ мѣсеци.

Училището ще бъде отворено всякой понедеѣльникъ, сръда и петъкъ вечеръ, часътъ отъ 7 до 9 европейски.

Прѣдмѣтитѣ, които ще са преподаватъ въ това училище сж слѣдующитѣ :

Свободно прочитаніе, Краснописаніе, Граматика, Числителница, Землеописаніе, Българска Исторія, Астрономія и Физиологія, Физика съ разясненіе, Френскій языкъ, Англійскій языкъ, Риторика, Нотно пѣніе, Бѣседи и словопрѣнія и Гимнастически упражненія,

Всѣки ученикъ ще е свободенъ да учи което той си избере. — Не по-малко отъ петима съставляватъ единъ класъ. — Наукитѣ са преподаватъ даромъ (безплатно). Нъ всѣки ученикъ са задѣлжава да плаща по единъ франкъ на мѣсець за свѣтило и топлоило.

Всѣки младъ, който пожелае да са ползува отъ туй училище, съ радостъ са приема. Нъ е длъженъ да са съобразява съ отрѣденитѣ нарочно правила.

Слѣдватъ правилата.

(„Марица“).

Наистина достопохвални сж нашитѣ съотечественици отъ вхдъ Балкана, у цѣлата Южна България, дѣто са отличаватъ по тѣхната рѣвностъ и умѣяніе за всичко що е добро и похвално. Най-напредъ тѣ са зъвзеха съ присърце, да нагласятъ Гимнастически дружества, които и до днесъ слѣдватъ съ особенно усърдіе. Се тѣй, еднакво залѣгатъ неуморно и за училищата си. единичкото сръдство за народното просвѣщеніе и за оконитваніе. то на Българщината. Ній рукоплещемъ на тѣхната пьргава дѣятелностъ. Дай Боже да са сумясатъ на сбѣдѣ у нашенско и да трѣгнемъ всички по дирята на нашитѣ братія Тракійци!

Четемъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“ отъ 20 Сент.:

„Съ указъ подъ № 512 отъ 4. Септемврий, дава са на общината въ г. Провадія, за поддържаніе на едно централно училище въ тоя градъ, едновременно помощъ три хиляди франка, земена отъ суммата опредѣлена въ Държавни бюджетъ за помощъ на общинскитѣ училища.

Печатницата на „Наставникъ“ у Варна.